

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนตามศาสตร์พระราชา

The Health Tourism Management Model for Community Based on the King's Philosophy

นำขวัญ วงศ์ประทุม¹ และ ดวงศิริ ภูมิวิชชเวช²

Namkwan Wongpratum¹ and Duangsiri Phumvitchvet²

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย^{1, 2}

Chiang Rai Rajabhat University, Thailand^{1, 2}

E-mail: ¹numkwan.won@crju.ac.th, ²siri_gor@hotmail.com

Received September 10, 2020; Revised April 20, 2021; Accepted July 5, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย 2) นำแนวคิดศาสตร์พระราชามาพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย รูปแบบการวิจัยเป็นวิธีการวิจัยเชิงบรรยายประเภทการสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คน ใช้วิธีการคัดเลือกโดยการสุ่มแบบเจาะจง

ผลการวิจัยผลการวิจัย พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพสามารถสร้างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ของตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 3 แห่งคือ 1) โสังฮอมพญาโสังยา หมอเมืองล้านนา มีกิจกรรมการตอกเส้น การย่ำขาง การนอนอย่างสมุนไพรรักษาไข้ สป่าสุ่มไก่ 2) สวนลับประดปอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรปลูกปอดสารพิษ สามารถเที่ยวชม ชิม และซื้อปลับประดที่ปอดสารพิษ และ 3) วัดป่ารวก เป็นแหล่งพัฒนาจิตให้มีสมาธิ หรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

คำสำคัญ: รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ; ศาสตร์พระราชา; ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ABSTRACT

The aims of this research were: 1) to study the health tourism potential of Nang Lae Sub-district, Chiang Rai Province, 2) to implement the King's Philosophy for developing the health tourism model of Nang Lae Sub-district, Chiang Rai Province. These descriptive and qualitative research

methods were deployed to collect the data from 30 participants selected by means of purposive sampling.

The results revealed that there were 3 health tourism spots in Nang Lae Sub-district, Chiang Rai Province namely 1) Hong Hom Phaya Hong ya Mormuang lanna offered healthcare activities such as Tok Sen Massage, Yam Khang Fire Therapy, Herbal Fire Treatment, Herbal Foot Soak, Chicken Coop Spa Therapy. 2) Organic Pineapple Plantation offered visitors could visit, taste and shop the organic pineapple. And, 3) Wat Pa Ruak offered mindfulness activity or performing religious rituals to empower self-confidence.

Keywords: Health Tourism; King's Philosophy; Tourism Potential

บทนำ

การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์การบริการและการท่องเที่ยวทางเลือกที่ประเทศไทยมุ่งเน้นในการสร้างจุดขายและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จากความได้เปรียบจากภาพลักษณ์อันดีทางด้านการแพทย์ ความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และศักยภาพทางการท่องเที่ยว ซึ่งจากแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน จะพบว่าจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความหลากหลายและประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิก ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสี่ประเทศ (ซึ่งได้แก่ประเทศไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์) ที่ได้รับการยอมรับทางด้านการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพ (The Association of Southeast Asian Nations, 2012)

ประเทศไทยได้มุ่งเน้นในการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพนานาชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) สร้างโครงการ “ตามรอยศาสตร์พระราชารักษาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” โดยน้อมนำปรัชญาและหลักคิดของการทรงงานมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ และสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในการน้อมนำหลักเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวของไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวชุมชนในประสบการณ์ Local Experience ซึ่งนอกจากจะนำรายได้ให้กับชุมชนและเป็นการเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

บ้านป่ารวก หมู่ 8 ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ทำการเกษตรปลูกข้าวและสับปะรดเป็นอาชีพหลัก โดยคนในชุมชนจะพึ่งพาการผลิตสับปะรดเพื่อการส่งออกทำให้ผลผลิตในบางช่วงล้นตลาด ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องนำศาสตร์ของพระราชารักษา 3 ด้าน ด้านการพัฒนาคน ด้านการพัฒนาและบริหาร ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟู (นิชาภัส ชนาดีศัย, 2560) มา

ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ซึ่งแต่เดิมทำการเกษตรโดยการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพียงอย่างเดียว มาเป็นการเกษตรแบบผสมผสานแทน โดยทางคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อประชุมระดมความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนสามารถพัฒนาต่อยอดได้จากทรัพยากรที่มีในพื้นที่ โดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าอาวาสวัดป่ารวก พระเมธาวิรินทร์ ชยธัมโม แสนธิผู้ก่อตั้งโฮงฮอมพญา โฮงยาหมอมืองล้านนา ประธานชุมชนบ้านป่ารวก และชาวบ้านชุมชนบ้านป่ารวก ในการให้ข้อมูลและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ โดยมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพื้นที่

กฤตวิชญ์ สุขอึ้ง และ กิตติชัย จันธิมา (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อประเมินความเหมาะสมของการใช้ประโยชน์ที่ดินของบ้านนางแลในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านนางแลใน ต้องการเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน และต้องการให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนส่งเสริมให้ความรู้ในการทำ การเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิธีการปลูกพืชแบบผสมผสาน และวิธีการปลูกไม้พุ่มตระกูลถั่วเพื่อบำรุงดิน เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงอนุรักษ์ ถึงแม้ว่าพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยนางแลป่าดอยยาว และป่าดอยพระบาท ไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืชทุกชนิดเนื่องจากความลาดชันมากกว่าร้อยละ 30 อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่มีความลาดชันน้อยกว่าร้อยละ 30 มีความเหมาะสมปานกลางในการปลูกข้าวแต่ต้องใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงอนุรักษ์เพื่อช่วยบำรุงดินและป้องกันการเกิดแผ่นดินถล่ม

บทความวิจัยนี้นำเสนอศักยภาพของการท่องเที่ยว และการนำศาสตร์พระราชามาใช้เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชน ตามศาสตร์พระราชาดำปลนางแล จังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเกิดรายได้เสริมจากอาชีพหลักในการทำการเกษตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตำบลนางแล จังหวัดเชียงรายเพื่อศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาวิจัยในพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ จำนวน 2 เรื่อง คือ 1) การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อประเมินความเหมาะสมของการใช้ประโยชน์ที่ดินของบ้านนางแลใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (กฤตวิชญ์ สุขอึ้ง และ กิตติชัย จันธิมา, 2560) และ 2) ฤทธิ์ป้องกันมะเร็งจากสับปะรด (กนกพร นวัตกรรมนันท์ และ คณะ,

2549) จากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องพบว่า ชุมชนควรพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิธีการปลูกพืชแบบผสมผสานแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งพืชที่ปลูกมากที่สุดในพื้นที่ตำบลนางแลคือล้งประดนางแล และล้งประดภูแล จากการศึกษาวิจัยพบว่า ล้งประดนางแลมีคุณสมบัติพิเศษโดยมีฤทธิ์ป้องกันมะเร็ง จนสามารถนำมาพัฒนาเป็นสินค้าและบริการของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว และจัดทำโมบายแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยตนเองตามเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย แต่กลับพบว่าคนในชุมชนบ้านป่ารวก หมู่ 8 ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้พื้นที่ให้เกิดความหลากหลายตามศาสตร์พระราช และการพัฒนาต่อยอดทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่า และสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างให้คนในชุมชนมีเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นจากการทำการเกษตรเพื่อการค้าขายเพียงอย่างเดียว

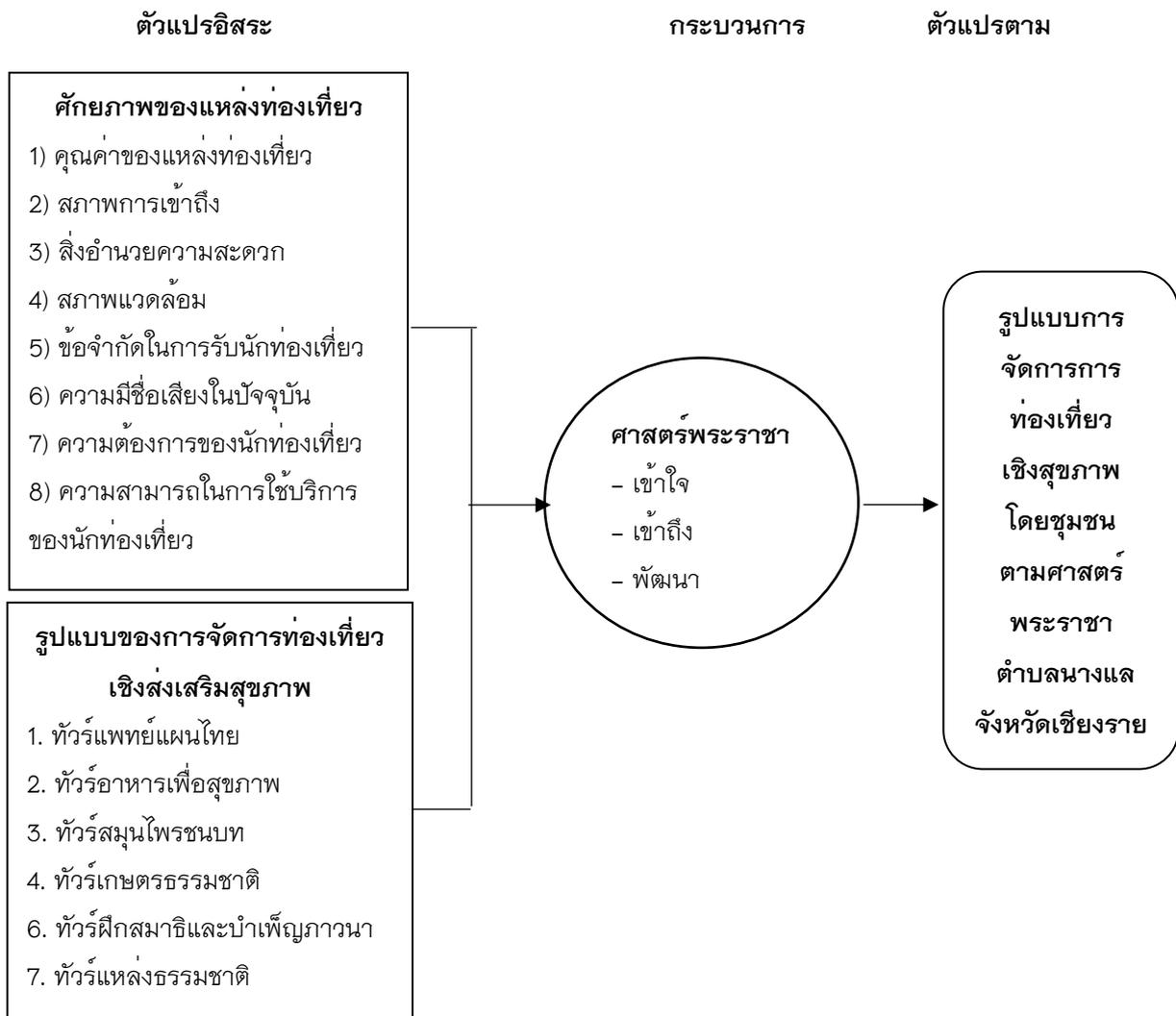
Mill & Morrison (2002) ให้แนวคิดว่าการท่องเที่ยวเป็นระบบย่อยระบบหนึ่งของสังคมซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับระบบอื่นของสังคมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลจากระบบสังคมเศรษฐกิจวัฒนธรรม มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดย Prahalad & Ramaswamy (2000) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวซึ่งได้รับความพึงพอใจจากการเดินทางท่องเที่ยว 2) เจ้าของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน และ 3) ผู้ประกอบการธุรกิจทางการท่องเที่ยว โดยองค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nation World Tourism Organization) ได้จำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวออกเป็น 3 รูปแบบ โดยอาศัยหลักการ แยกออกมาตามลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว (Goeldner & Ritchies, 2006) ตามลักษณะการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ หมายถึง ลักษณะการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวตามความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน (เสมอ ลิ่มชูวงศ์ และ ชัยรัตน์ บุนนาค, 2555; วารุชต์ มัชฌิมบุรุษ, 2562) หรือจัดรูปแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวและสร้างสรรค์องค์ความรู้ให้กับแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม (กวี วรกวิน, ชวลีย์ ณ ถลาง, เสรี วงษ์มณฑา และ ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ, 2563) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเจริญเติบโตและสร้างรายได้ในตลาดเฉพาะส่วน การมุ่งตอบสนองตลาดเฉพาะส่วนได้ดี และการบริการที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่สู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง (ปิยะวัน เพชรหมี่, 2563)

จากการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพพบว่า การท่องเที่ยวเชิงการส่งเสริมสุขภาพเป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรม

ส่งเสริมสุขภาพอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง สามารถพัฒนา คักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (มนัส สุวรรณ, 2538) ดังนี้ 1) คุณค่า ของแหล่งท่องเที่ยว 2) สภาพการเข้าถึง 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) สภาพแวดล้อม 5) ข้อจำกัดใน การรับนักท่องเที่ยว 6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน 7) ความต้องการของนักท่องเที่ยว 8) ความสามารถ ในการให้บริการของนักท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการสำรวจ และการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามใช้แนวคิด คักยภาพของ แหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เป็นกรอบการวิจัยโดยมี รายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ บ้านป่ารก หมู่ 8 ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย ประชากร คือ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 30 คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน 2) ชาวบ้าน จำนวน 25 คน 3) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน 4) ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 1 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non-Probability Sampling) การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ 1) แบบสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหา แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา มีประเด็นสำคัญที่สอบถาม 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่ 3 แผนที่และเส้นทางการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว โดยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา ซึ่งข้อคำถามทุกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (สุวิมล ติรภานันท์, 2551) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.872 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงใช้ศึกษา 2) แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนามี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว 2) ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในการประกอบอาชีพ 3) ปฏิทินวัฒนธรรมและประเพณี 3)

การสนทนากลุ่ม ประเด็นการสนทนากลุ่มมี 3 ประเด็น 1. ค้นหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น 2. การสำรวจพื้นที่ในการปลูกสับปะรดปลอดสารพิษ 3. การตั้งกลุ่มการท่องเที่ยว รวมข้อมูลโดย นางนำขวัญ วงศ์ประทุม ระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2561 นำข้อมูลเชิงคุณภาพโดย 1. กระบวนการแปลงค่าข้อมูลดิบ ให้อยู่ในรูปของผลลัพธ์ และนำผลลัพธ์ดังกล่าวมาตีความ เพื่อหาข้อสรุปหรือคำตอบตามความเป็นจริงและสอดคล้องกับโจทย์วิจัยที่ตั้งไว้ 2. การลดทอนข้อมูลให้อยู่ในรูปขององค์ความรู้ การอธิบาย การทำนายปรากฏการณ์ เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย 3. การลดทอนข้อมูล เป็นการลดปริมาณและขนาดของข้อมูลดิบซึ่งมีจำนวนมาก ให้มีขนาดเล็กลงจนเหลือข้อมูลที่เป็นตัวแทนแห่งความคิดเพียงไม่กี่ชิ้น เพื่อสื่อองค์ความรู้เป็นข้อสรุปทั่วไป แล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่าโดยบริบทของพื้นที่และทุนทางวัฒนธรรมที่มีในสังคม อาทิ เช่น การแพทย์พื้นบ้านล้านนา (การตอกเส้น ยาช่าง การย่างสมุนไพร การอบสมุนไพร การต้มน้ำสมุนไพร ฯลฯ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ มีศักยภาพรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	1) โองฮอมพญาหมอเมืองล้านนา	2) สวนลับประรดปลอดสารพิษ	3) วัดป่ารวก	4) วัดพระธาตุดอยโอง	5) อ่างเก็บน้ำห้วยตีหิน
1) ความต้องการของนักท่องเที่ยวต้องประเมินประเภทและการบริการด้านท่องเที่ยวได้รับความต้องการของคนส่วนใหญ่	นักท่องเที่ยวนิยมเข้ามาใช้บริการการนวดตัว นวดเท้า การตอกเส้นมากกว่าการย่างสมุนไพร และการอบตัว	นักท่องเที่ยวนิยมเข้ามาชิมลับประรดและซื้อเป็นของฝาก	ยังไม่มีความต้องการ เนื่องจากรูปแบบของการให้บริการยังไม่เด่นชัด	ยังไม่มีความต้องการ เนื่องจากรูปแบบของการให้บริการยังไม่เด่นชัด	ยังไม่มีความต้องการของนักท่องเที่ยวเพราะยังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
2) ความสามารถในการให้บริการของนักท่องเที่ยว ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านราคา ค่าใช้จ่ายที่สมเหตุสมผล	ราคาขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของลูกค้า เพราะทางวัดให้ทำบุญตามกำลังศรัทธา	ราคามีความเหมาะสมเพราะลูกค้าได้ลิ้มรสลับประรดสด ๆ จากสวน และยังสามารถซื้อกลับบ้านได้ในราคาเท่ากับท้องตลาดทั่วไป แต่ปลอดสารพิษ ซึ่งมีมูลค่ามากกว่าที่ได้รับ	ยังไม่มีการใช้บริการของนักท่องเที่ยวที่เด่นชัดเพราะยังขาดรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่ที่ดึงดูดความสนใจ	ยังไม่มีการใช้บริการของนักท่องเที่ยวที่เด่นชัดเพราะยังขาดรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่ที่ดึงดูดความสนใจ	ยังไม่มีการใช้บริการของนักท่องเที่ยวที่เด่นชัดเพราะยังขาดรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่ที่ดึงดูดความสนใจ

3) ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง	รถยนต์ขนาดเล็ก (รถยนต์ส่วนบุคคล, รถแท็กซี่, รถตุ๋) สามารถเดินทางได้สะดวก				
---------------------------------------	--	--	--	--	--

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของบ้านป่ารวก หมู่ 8 ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย มี 3 พื้นที่ที่สามารถให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้คือ 1)โฮงฮอมพญาโฮงยาหอม เมืองล้านนามีกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การตอกเส้น การย่ำขาง การนอย่างสมุนไพร แซ่ทำสมุนไพร สปาสมุนไพร การแช่ใบไม้ และการแหกเขาควายฟ้าผ่า 2) สวนลับประรดปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวชม ชิม และซ้อป ลับประรดที่ปลอดสารพิษ และ 3)วัดป่ารวก สามารถนำมาพัฒนาารูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจให้มีสมาธิ หรือ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองได้ ดังภาพที่ 1-10

ภาพที่ 1-3 แสดงศักยภาพของโฮงฮอมพญาโฮงยาหอมเมืองล้านนา

ภาพที่ 4-6 แสดงศักยภาพของสวนลับประรดปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษ

ภาพที่ 7-10 แสดงศักยภาพของวัดป่ารวก ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า การนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย

ชุมชนได้มีการริเริ่มโดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลตั้งแต่อดีต มาสืบทอด อาทิเช่น การปลูกข้าว และปลูกสับปะรด มาสร้างเป็นอาชีพหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ รวมทั้งการดูแลสุขภาพด้วยศาสตร์พื้นบ้านวิถีล้านนา จากการดื่มสมุนไพร และศาสตร์การรักษา เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง จึงเป็นจุดกำเนิดให้มีการพัฒนาต่อยอดให้คนนอกพื้นที่ได้เข้ามาใช้บริการและท่องเที่ยว โดยทางโฮสโฮมพญาหมอเมืองล้านนาได้มีการเผยแพร่ความรู้ให้กับคนในท้องถิ่น และผู้ด้อยโอกาสเข้ามามีอาชีพเสริมจากชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชาคือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ทั้งคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

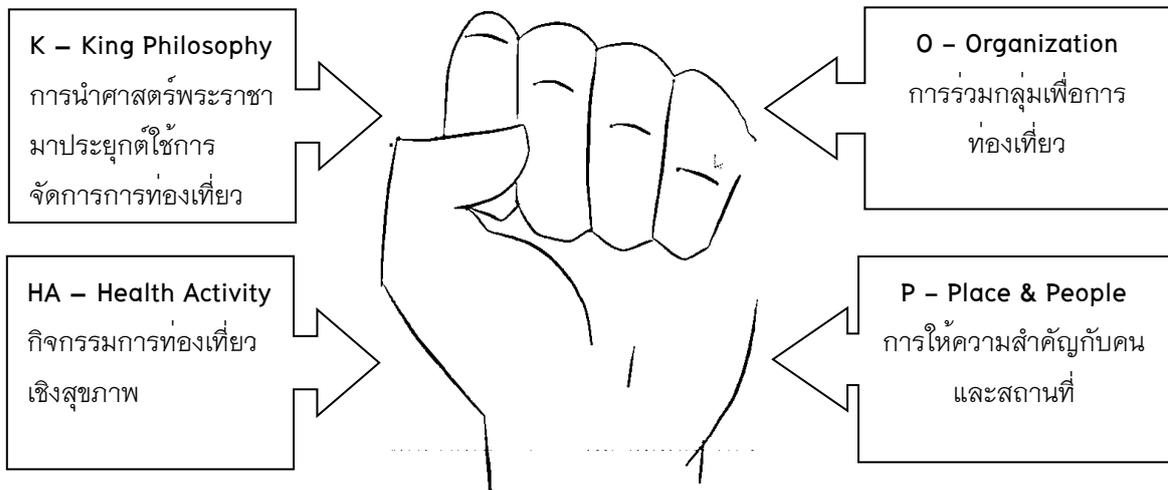
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า 1) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย มีศักยภาพตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่ต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ สิทธิธา กองสาสนะ (2552) เกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดขอนแก่น พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทสปาและการนวดสุขภาพ เป็นรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความสะดวก ถูกต้องตามหลักอนามัย การบริการที่มีความเชี่ยวชาญได้มาตรฐาน การเข้าถึงที่สะดวก มีราคา ค่าบริการที่เหมาะสม รวมทั้งการมีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดูน่าดึงดูดใจ และ สอดคล้องกับการการวิจัยของ นุชนาฏ หมื่นจันทร์ และ ดณะ (2561) พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยความ เป็นเลิศทางภูมิปัญญาของประเทศไทย ได้แก่ 1) ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว 2) การใช้พลังจากธรรมชาติในการส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจ 3) การมีสุนทรียภาพในการให้บริการ 4) การให้บริการบำบัดรักษาสุขภาพด้วยวิธีการดั้งเดิม 5) การให้ความสำคัญในเรื่องความสุขสงบและสมดุลของคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 6) การสืบสานอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาด้าน

สุขภาพ และ 7) การนำเสนอคุณประโยชน์และคุณภาพที่ถูกต้องแท้จริง เพราะรูปแบบการให้บริการ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของบ้านป่ารวก หมู่ 8 ตำบลนางแล อำเภอเมือง เชียงราย เป็นศาสตร์ การแพทย์ล้านนา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า 2) การนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาพัฒนารูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย คือ ชุมชนได้มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นมาใช้ อาทิเช่น สมุนไพรพื้นบ้าน ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน มาเชื่อมโยงกับการปฏิบัติตาม ศาสตร์พระราชาคือใช้ของที่ตนเองมีอย่างพอเพียง จนทำให้คนในชุมชนมีความสุข ความพอใจกับ รายได้จากอาชีพหลักทางการเกษตร และอาชีพเสริมจากการเข้ามาทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพในพื้นที่ ทำให้ลูกหลานได้มีโอกาสทางการศึกษา ที่เพิ่มขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยชุมชนตามศาสตร์พระราชามาตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย ด้วยหลักการ Ha-k-o-p Model (กำมือ) ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย สามารถอธิบายได้ ดังนี้

HA – Health Activity กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิเช่น สมุนไพรพื้นบ้าน ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน

K – King Philosophy การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้การจัดการการท่องเที่ยว ในด้าน การพัฒนามนุษย์ ด้านการพัฒนาและการบริหาร และด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟู

O – Organization การร่วมกลุ่มเพื่อการท่องเที่ยว ความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนเพื่อสร้างเป็นองค์กรปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

P – Place & People การให้ความสำคัญกับคนและสถานที่เพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สรุป

บทความวิจัยนี้ ทำการศึกษาถึงกระบวนการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนตามศาสตร์พระราชา ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย จากการค้นหาคำศัพท์ทางด้านการศึกษาของชุมชน และนำมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนด้วยหลักการ Ha-k-o-p Model (กำมือ) เพื่อให้ชุมชนมีทางออกในช่วงสินค้าการเกษตรล้นตลาด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ในพื้นที่ชุมชนบ้านป่ารวกยังมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอีกหลายแห่ง หากควรมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นนอกเหนือจากทั้ง 3 แห่งนี้ให้สามารถรองรับกับความต้องการของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ชุมชนมีองค์ความรู้เป็นฐานที่สามารถพัฒนาต่อยอดกิจกรรมเพิ่มเติม อาทิเช่น 1) ทัวร์แพทย์แผนไทย 2) ทัวร์อาหารเพื่อสุขภาพ 3) ทัวร์สมุนไพรชนบท 4) ทัวร์เกษตรธรรมชาติ 6) ทัวร์ผีกลมาติและป่าเพ็ญภาวนา 7) ทัวร์แหล่งธรรมชาติ 8) ทัวร์สปาปลาบำบัด เป็นต้นดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนานวัตกรรมบริการให้บริการเชิงสุขภาพของชุมชนให้สะอาด และถูกหลักอนามัยตามเกณฑ์มาตรฐานสากล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่า การสร้างฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาก็ทำให้คนในชุมชนมีโอกาส และทางเลือกเพิ่มขึ้นจากการปรับเปลี่ยนความคิด และวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ตนเองอยู่รอดในสภาวะที่ต้องพึ่งพาจากการทำการเกษตรเชิงเดี่ยว โดยการนำศักยภาพ และอัตลักษณ์ของดีในชุมชนมาเชื่อมโยงต่อยอดการสร้างเศรษฐกิจจากการนำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่สำคัญคือต้องร่วมมือกันสร้างกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การร่วมกลุ่มทางด้านอื่นๆ อาทิเช่น ทางด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น โดยควรให้ความสำคัญกับ การสร้างความเข้าใจพื้นฐาน

ของชาวบ้านให้มีความเข้าใจตรงกันก่อน และเลือกตั้งคณะทำงานส่วนกลาง เพื่อสานต่อรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มที่ถูกต้องตามกฎหมาย และการจัดทำมาตรฐานการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

กนกพร นิวัฒน์นันท์ และ คณะ. (2549). *ฤทธิ์ป้องกันมะเร็งจากสับปะรด*(รายงานฉบับสมบูรณ์).

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กฤตวิชญ์ สุขอึ้ง และ กิตติชัย จันธิมา. (2560). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อประเมินความเหมาะสมของการใช้ประโยชน์ที่ดินของบ้านนางแลใน อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย. *วารสารวิจัยกาละลอกคำ*, 11(3), 163-174.

กวี วรกวิน, ชวลีย์ ณ ถลาง, เสรี วงษ์มณฑา และ ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ. (2563). เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงมโนทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติศิลาทรายอุทยานแห่งชาติผาแต้มและอุทยานแห่งชาติสามพันโบก จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 156-169.

ณิชาภัล ขนาดิตย์. (2560). *ศาสตร์พระราช เรื่อง พระอัจฉริยภาพของพระราช*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ บุ๊คเซ็นเตอร์.

นุชนาฏ หมิ่นจันทร์ และ คณะ. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาของประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(2), 1-14.

ปิยะวัน เพชรหมี่. (2563). ผู้ประกอบการเพื่อสังคมกับความสามารถในการแข่งขันมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์สินค้าสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 367-379.

ภัษมณี แก้วสง่า และ นิศาชล จำนงศรี. (2555). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 6(1), 91-109.

มนัส สุวรรณ. (2538). *นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.

วารชต์ มัชฌิมบุรุษ, (2562). โครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 14(1), 94-102.

สุวิมล ตีรกันันท์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์:แนวทางสู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสมอ ลิ้มชูวงศ์ และ ชัยรัตน์ บุณนาค. (2555). การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพโดยกลไกการท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน. *วารสารการวิจัยราชภัฏพระนคร*, 7(2), 1-8.

- Goeldner, C. R., & Ritchies, B. J. (2006). *Tourism: Principles, Practices and Philosophies*. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Mill, R. C., & Morrison, A. M. (2002). *The Tourism System*. Dubuque: Kendall Hunt Publishing Company.
- Prahalad, C. K., & Ramaswamy, V. (2000). Co-opting Customer Competence. *Harvard Business Review*, 78 (1), 79–87.
- The Association of Southeast Asian Nations. (2012) *ASEAN Documents Series 2011*. Jakarta: ASEAN Secretariat.